

Stříbro je západočeské město v oblasti historicky nazývané Sudety. S otevřením stříbrných dolů v roce 1660 přišli do Stříbra i němečtí horníci. Od této doby začal poměr Němců k Čechům převažovat.

9. října 1938 obsadily Stříbro německé vojenské jednotky, aby v rámci zabírání českého pohraničí převzaly správu této oblasti se vznikem Protektorátu Čechy a Morava. Již před válkou byli obyvatelé města více než z devadesáti procent Němci. Za války tento podíl ještě vzrostl s odchodem a odsunem dalších Čechů. Dá se předpokládat, že zde Romové těsně před válkou ani během války nežili, jelikož Romové již od přijetí Norimberských zákonů roku 1933, které je zbavily základních lidských práv, z Německa prchali do Čech, později se silícím vlivem Němců v pohraničí i dále na území pozdějšího Protektorátu. O přítomnosti Romů ve Stříbře během druhé světové války se nám nepodařilo nalézt žádné záznamy.

Po válce i zde došlo k organizovanému odsunu německého obyvatelstva. První transport osob německé národnosti opustil Stříbro v lednu 1946. Transporty pokračovaly až do listopadu téhož roku. Dodatečné odsuny však probíhaly až do poloviny roku 1947. Do Stříbra již během roku 1945 přicházely tisíce nových obyvatel na základě rozhodnutí osidlovací komise ministerstva zemědělství, jež započala svou činnost v září 1945. K 15. únoru 1946 byl ve Stříbře zaznamenán příchod celkem 1924 českých a slovenských rodin. Ty zabraly rozlehlé vily a majetek odsunutých Němců. Několik starších Němců ve Stříbře zůstalo na dožití. Vily obývaly některé příchozí české rodiny ještě několik měsíců (případně i let) společně s rodinami německými, než německé rodiny Stříbro opustily. To patrně do jisté míry poměrně problematické vztahy mezi Čechy a Němci ještě vyostřilo.

První z Romů, kteří v současné době žijí na území města, přišli kolem roku 1953. Jednalo se o rodinu Ľudovíta Gábora z obce Vrbov (nedaleko východoslovenského Popradu) a Josefa Gajan z Nové Lesné (taktéž v okolí Popradu). Tyto dvě rodiny se ještě na Slovensku příbuzensky provázaly. Ve stejnou dobu do stříbra migrovala i rodina Gabčova z Lubice. V době příchodu těchto Romů se ve Stříbře vyskytovali další, blíže neznámí, Romové, kteří posléze město opustili.

Romové do Stříbra přicházeli v návaznosti na náborářskou činnost úředníků z místních podniků, kteří ve slovenských závodech hledali vhodné pracovníky, kteří by pomohli s obnovou tohoto válkou poničeného pohraničního města. Celý proces migrace potom řídila tzv. Osidlovací komise, která žádosti na přestěhování, poskytnutí zaměstnání a bydlení schvalovala a zařizovala. Ľudovít Gábor tedy se svými staršími syny byli v jednom z popradských stavebních podniků k práci ve Stříbře osloveni.

Příchozí rodiny byly ubytovány v centru města, kde i později odkoupily své vlastní nemovitosti. Muži nejčastěji pracovali ve stavebnictví, ženy potom zejména u zemědělského družstva, dále také v pekárně, jako uklízečky a jiná nekvalifikovaná pracovní síla. Tito Romové se začali díky pravidelným příjmům stavět na vlastní nohy a postupně si jednotlivé nukleární rodiny zařizovaly vlastní byty v historické zástavbě města podle současných trendů. Často také žili rozptýleni mezi majoritním obyvatelstvem. Přesto však v rámci komunity udržovali úzké sociální vazby.

Samotní Romové vzpomínají na kladné přijetí majoritní – českou společností. Češi si příchozích Romů pravděpodobně moc nevšimli, museli totiž řešit celou řadu závažných problémů spojených s obnovou donedávna čistě Němci obydleného města. To potvrzují i archivní záznamy z jednání stříbrského

Národního výboru, který záležitosti Romů řešil jen velmi sporadicky. Napjaté byly naopak vztahy mezi Čechy a Němci, kterým bylo i po přijetí Benešových dekretů dovoleno ve Stříbře dožít. Ženy a děti z rodiny Gáborů chodily do některých těchto rodin vypomáhat a podle všeho s nimi udržovali přátelské vztahy, byli totiž jediní, kdo byl ochotný se s přítomnými Němci bavit. V několika případech se tak právě Romové stali adresáty jejich závětí.

Děti ze jmenovaných rodin navštěvovaly ve většině případů běžné základní školy společně s dětmi českými. Zpočátku padesátých let navštěvovali ve zdejší základní škole hodiny češtiny i dospělí členové těchto rodin, kde se učili číst a psát.

Stříbrští Romové se tak postupně stávali podle slov pamětníků běžnými občany města, kteří se snažili navenek s majoritním obyvatelstvem splynout a postupně zvyšovat svou socioekonomickou životní úroveň. To vyplývá například i ze zprávy okresního hygienika z 2. 3. 1959, který „provedl hygienický průzkum cikánského obyvatelstva“. Na jeho základě doporučil některým rodinám udělit bydlení vyššího standardu, jelikož „skýtali záruku, že budou v novém bytě udržovat čistotu“.

I ve Stříbře došlo mezi 3. a 6. únorem k soupisu osob kočujících a polokočujících, který vycházel ze zákona č. 74/1958 o trvalém usídlení kočujících osob, kterým se tehdejší režim nesnažil podchytit jen osoby kočující, ale i ty jedince, kteří žili pro socialismus nevyhovujícím způsobem života. Bylo jím ve Stříbře zjištěno jen 5 dospělých jedinců (ani jeden z rodin Gáborů, Gabčů nebo Gajanů).

Podle odhadů žije v současné době ve Stříbře okolo tří set Romů. Ti žijí rozesteti mezi většinovým obyvatelstvem. Rodiny původních stříbrských Romů, tedy těch, kteří přišli do města hned v poválečném období (tzn. v 50. letech), obývají zejména činžovní domy v centru města.

Do města se v posledních letech přistěhovalo několik desítek Romů z přilehlých vesnic. Ti žijí na jedné z místních ubytoven. Jelikož se Stříbro po roce 1989 stalo průmyslovým městem, kde bylo hned několik mezinárodních závodů, přišlo v letech 2003 a 2004 do města přibližně 50 mladých Romů ze západního Slovenska za prací. Stříbrští Romové donedávna pracovali v některých z místních továren, případně v plzeňských mezinárodních společnostech. V jedné z nich dokonce vedení podniku vytvořilo čistě romskou směnu a podporovali i užívání romštiny na pracovišti. S příchodem celosvětové ekonomické krize ale řada Romů, stejně jako neromů, přišla o své zaměstnání. Ta způsobila řadě obyvatelům města závažné finanční problémy, tedy i Romům. Ti nově přistěhovaní ze Slovenska byli pro ztrátu zaměstnání nuceni se vrátit do své vlasti.

Většina z potomků původních stříbrských Romů navštěvuje základní školu v centru města, několik starších dětí navštěvuje střední školy, případně studují učební obory v okolních městech. Do jediné praktické školy (dříve zvláštní) dojíždějí romské děti z okolních vesnic, případně ji navštěvují některé děti Romů, kteří žijí ve zmíněné ubytovně.

Vztahy mezi Romy a většinovou společností jsou dobré. Ve městě se neobjevují žádné xenofobní útoky. Také samotní Romové vztahy se svým okolím hodnotí jako velice kladné, řada z nich popisuje, že většinu jejich přátel tvoří právě neromové. V posledních letech tak dochází k míšení stříbrských Romů s většinovou společností. Podle odhadů tvoří smíšená manželství více než polovinu sňatků v posledních letech. To na druhé straně zapříčiňuje vytlačování romštiny jakožto mateřského jazyka. Většina mladých

romských, a samozřejmě i smíšených, párů mluví na své děti převážně česky.

Stříbrští Romové si během desetiletí vydobyli velmi dobré postavení v rámci města. Situace s některými jinými městy, např. Ústí nad Labem, je tedy nesrovnatelná. Členové majoritní společnosti dnes proto o svých romských sousedech hovoří povětšinou neutrálně, nevidí jejich etnickou příslušnost jako překážku. Většina ze stříbrských Romů žije na srovnatelné socioekonomické úrovni jako jejich české okolí.